

**OSNOVNA ŠKOLA LJUBLJANICA
ZAGREB, SVETOIVANSKA 33**

KLASA: 011-03/24-01/06
URBROJ: 251-198/02-24-1

Zagreb, 23. 4. 2024.

**PROTOKOL O POSTUPANJU U SLUČAJU TEŠKOĆA U PODRUČJU
MENTALNOG ZDRAVLJA**

I. UVOD

Članak 1.

Protokol se odnosi na prevenciju mogućih rizičnih situacija, kao i na postupanje u konkretnim situacijama u području mentalnoga zdravlja s ciljem zaštite djece i mladih. On utvrđuje obveze i odgovornosti, kao i načine postupanja, tj. što treba činiti nastavnik, stručni suradnik, ravnatelj i drugi djelatnik škole u slučaju sumnje ili saznanja o teškoćama u području mentalnog zdravlja. Protokol treba biti izvješten na vidljivo i svima dostupnu mjestu u školi. Izrazi koji se koriste u ovom Protokolu, a koji imaju rodno značenje, bez obzira jesu li korišteni u muškomu ili ženskomu rodu, obuhvaćaju na jednak način i muški i ženski rod.

II. ZNAČENJE IZRAZA

Članak 2.

Pojmovi u ovom Protokolu imaju sljedeće značenje:

Mentalno zdravlje Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) definirala je kao stanje dobrobiti u kojemu pojedinac ostvaruje svoje potencijale, može se nositi s normalnim životnim stresom, može raditi produktivno i plodno te je sposoban pridonositi zajednici. Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije „Zdravlje predstavlja kompletno fizičko, mentalno i socijalno blagostanje, a ne samo odsustvo bolesti i nemoći.“

Pojam teškoće u području mentalnoga zdravlja odnosi se na tri kategorije:

- **privremenu reakciju na bolan događaj, stres ili vanjski pritisak**
- **dugoročno psihičko stanje koje ima značajan utjecaj na funkcioniranje pojedinca**
- **simptome zlouporabe alkohola, droge ili manjka sna**

**III. PROMJENE KOJE SE MOGU ZAMIJETITI KOD OSOBE S
TEŠKOĆAMA U PODRUČJU MENTALNOGA ZDRAVLJA**

Članak 3.

Promjene ponašanja – promjene od uobičajena načina funkcioniranja kao što je povlačenje iz društvenoga kontakta, pad u školskomu uspjehu, iznenadno smanjeno sudjelovanje u nastavnomu procesu, promjene u navikama spavanja, nepohađanje nastave, nepridržavanje rokova,

promjene u navikama hranjenja, naglašena usporenost ili pobuđenost, česte pritužbe o bolovima u tijelu, bježanje od kuće, povećano korištenje duhana, alkohola ili droga, kaotična i nepredvidiva ponašanja.

Promjene u izgledu – promjena težine, bljedilo, umoran ili zabrinut izgled, dojam da osoba ne brine o sebi, izgleda zapušteno, neuredno ili zanemareno.

Emocionalne promjene – promjene raspoloženja, suze ili razdražljivost, iznenadno pojavljivanje ljutnje ili frustracije, preosjetljivost, razdoblja ushićenja, gubitak zanimanja za ugodne aktivnosti, potištenost, osjećaji očajja i beznadnosti.

Kognitivne promjene – kontinuirano negativno razmišljanje, poteškoće s usredotočenošću, teško praćenje razgovora, neuredno razmišljanje, deluzije ili halucinacije, gubitak realiteta, misli o samoozljeđivanju.

IV. POSTUPANJE I PODUZIMANJE MJERA ZAŠTITE

Članak 4.

U slučaju sumnje na postojanje teškoća u području mentalnoga zdravlja kod učenika svaki je djelatnik Škole obvezan, bez obzira na način na koji je došao do saznanja, o tome izvijestiti razrednika i stručnoga suradnika Škole koji će o saznanjima i poduzetim mjerama izvijestiti ravnatelja i roditelje ili skrbnike učenika.

Članak 5.

Ako bilo koji zaposlenik Škole procjeni da postoji rizik da učenik naudi sebi ili nekom drugom tijekom boravka u Školi, obavezuje se odmah zatražiti medicinsku pomoć za učenika i pozvati Hitnu pomoć te obavijestiti razrednika, stručnu službu i ravnatelja koji će obavijestiti nadležna tijela policije.

V. POMOĆ UČENICIMA S TEŠKOĆAMA U PODRUČJU MENTALNOGA ZDRAVLJA

Članak 6.

Važno je prepoznati osobna i profesionalna ograničenja u pružanju podrške učenicima s teškoćama u području mentalnoga zdravlja. U tomu smislu, ako vam se učenik obrati za pomoć:

1. pažljivo i s poštovanjem slušajte što učenik pokušava reći, ponudite razumijevanje i iskažite vjerovanje kako poteškoće kroz koje učenik prolazi nisu nerješive
2. ponudite podršku i prema svakomu se učeniku odnosite uzimajući u obzir individualne razlike
3. dajte do znanja da informacije koje dobijete od učenika smatrate povjerljivima, ali da ih, ako smatrate da je učenik ili netko drugi ugrožen, ne možete zadržati za sebe
4. pomozite učeniku da, ako je potrebno, dobije prikladan oblik podrške
5. u slučaju sumnje ili saznanja o postojanju teškoće kod učenika u području mentalnoga zdravlja o tome obavijestite razrednika i stručnog suradnika.

Članak 7.

Nastavnici se mogu naći u prilici da saznanja o poteškoći pojedinoga učenika u području mentalnoga zdravlja dobiju od treće stran – vršnjaka učenika. U tomu slučaju pokušajte:

1. saslušati razlog zabrinutosti

2. dati do znanja da ćete na prikladan način, poštujući povjerljivost informacija, saznanja prenijeti razredniku i stručnomu suradniku
3. savjetujte učenika koji vam sa obratio zbog zabrinutosti za drugoga učenika kako i sam može dobiti podršku.

Članak 8.

U slučaju krize koju prepoznate kod pojedinoga učenika:

1. pokušajte ostati smireni
2. osigurajte vlastitu sigurnost i sigurnost drugih, uključujući i učenika u krizi
3. procijenite treba li trenutna podrška i Vama
4. osigurajte da su kontaktirane odgovarajuće službe (Hitna pomoć)
5. osigurajte da je učenik u prisustvu nekoga od zaposlenika do dolaska Hitne pomoći
6. osigurajte da i vi imate mogućnost razgovarati s nekime nakon kriznoga događaja.

VI. POSTUPANJE ŠKOLE U SLUČAJU SUMNJE NA SUICIDALNE SKLONOSTI I POVEZANA AUTODESTRUKTIVNA PONAŠANJA

Članak 9.

Autodestruktivna ponašanja mogu se definirati kao:

1. Samoozljeđivanje (vlastitim ponašanjem uzrokovana bol i ozljeda pri čemu se osoba nije namjeravala dovesti do vlastite smrti, a može rezultirati lakšim i težim ozljedama)
2. Planiranje ili razmišljanje o suicidu (mogu se kretati od razrađivanja ozbiljnih planova do nesistematiziranih misli)
3. Pokušaj suicida (vlastito destruktivno ponašanje bez smrtnoga ishoda, ali s dokazom o posrednoj ili neposrednoj želji i namjeri da se skonča vlastiti život)
4. Suicid (vlastito destruktivno ponašanje sa smrtnim ishodom)

Članak 10.

1. POSTUPANJE ŠKOLE U SLUČAJU SAMOOZLJEĐIVANJA

U slučaju samoozljeđivanja učenika djelatnik Škole koji primijeti znakove samoozljeđivanja (rezove, rane, ožiljke) ili dobije informaciju o postojanju samoozljeđivanja kod učenika, o tome je dužan odmah izvijestiti stručne suradnike (pedagoga/psihologa) i ravnatelja Škole koji će:

- 1) obaviti informativni i savjetodavni razgovor s učenikom koji se samoozljeđuje i pružiti pomoć u skladu sa svojim kompetencijama te po potrebi osigurati pružanje zdravstvene zaštite;
- 2) žurno i bez odgode obavijestiti roditelje/skrbnike o samoozljeđivanju i uputiti ih na pregled liječnici školske medicine te na obvezu naručivanja na pregled u institucijama pružateljima zdravstvene zaštite i podrške (nadležne ustanove za zaštitu mentalnoga zdravlja djece i mladih);
- 3) u roku od 7 radnih dana od razgovora u Školi, roditelj/skrbnik dužan je obavijestiti Školu o dobivenu terminu pregleda u instituciji pružatelju zdravstvene zaštite i podrške, a u slučaju da to ne učini, Škola će obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb,

istovremeno dajući informacije o ponašanju učenika u školi i suradnji roditelja/skrbnika sa Školom;

- 4) o poduzetim aktivnostima, razgovorima, izjavama i svojim opažanjima izraditi službenu bilješku koju će na zahtjev dostaviti drugim tijelima.

Članak 11.

2. POSTUPANJE ŠKOLE U SLUČAJU SUICIDALNIH MISLI, NAMJERA, POKUŠAJA SUICIDA ILI SUMNJE NA SUICID

Djelatnik Škole koji primijeti rizična ponašanja učenika koja mogu biti povezana sa suicidom ili dobije informaciju o postojanju istih kod učenika, o tome je dužan odmah izvijestiti stručne suradnike (pedagoga/psihologa) i ravnatelja Škole. Djelatnik Škole reagira na svako učenikovo izražavanje suicidalnih misli i/ili namjera i/ili ranijih suicidalnih pokušaja koje može izraziti verbalno (kao izoliranu izjavu ili razgovor), pisano (u školskim zadaćama, na vlastitim društvenim mrežama) ili kreativno (kroz crtež ili drugu likovnu aktivnost).

Djelatnik Škole u tim situacijama ne procjenjuje ozbiljnost i istinitost učenikovih namjera, već o tome odmah obavještava stručne suradnike (pedagoga/psihologa) i ravnatelja koji će:

- 1) obaviti informativni i savjetodavni razgovor s učenikom koji je na neki način izrazio postojanje suicidalnih misli i/ili namjera i/ili ranijih suicidalnih pokušaja, a u kojem neće nastojati procijeniti njihovu istinitost i ozbiljnost
- 2) učenika upoznati s obvezom informiranja roditelja s obzirom na težinu njegove izjave, čak i u slučaju učenikova mogućega ublažavanja izjave ili objašnjavanja u kontekstu šale, kolokvijalna izražavanja ili komunikacijska stila
- 3) žurno i bez odgode obavijestiti roditelje/skrbnike o informacijama koje su dobili od učenika i/ili djelatnika Škole te ih savjetovati o institucijama pružateljima zdravstvene zaštite i podrške uz obvezu povratne informacije o učinjenju
- 4) u slučaju oglušivanja roditelja na traženje pomoći za učenikovo mentalno zdravlje o situaciji obavijestiti nadležni ured Hrvatskoga zavoda za socijalni rad i liječnika školske medicine
- 5) o poduzetim aktivnostima, razgovorima, izjavama i svojim opažanjima izraditi službenu bilješku koju će na zahtjev dostaviti drugim tijelima.

Članak 12.

3. POSTUPANJE ŠKOLE U SLUČAJU SUICIDA

U slučaju saznanja o počinjenju suicidu učenika Škole, djelatnici Škole dužni su odmah o tome izvijestiti ravnatelja i stručnoga suradnika (pedagoga/psihologa) Škole. Ravnatelj i stručni suradnik (pedagog/psiholog) utvrđuju potrebu za kriznom intervencijom te u tu svrhu aktiviraju Tim za psihološke krizne intervencije i dostavljaju osnovne podatke o kriznom događaju:

- a) Što se dogodilo?
- b) Kada se dogodilo?
- c) Gdje se dogodilo?

- d) Broj ljudi uključenih u događaj?
- e) Tko je bio izravno i neizravno uključen u događaj?
- f) U kakvu su stanju, kako reagiraju, gdje se nalaze ti ljudi?
- g) Je li neka od hitnih službi već intervenirala (policija, hitna medicinska pomoć)?
- h) Je li u ustanovi već nešto učinjeno radi ublažavanja psiholoških posljedica događaja?

Ravnatelj Škole informira o kriznom događaju i podnosi zahtjev za pokretanje krizne intervencije Ministarstvu znanosti i obrazovanja na adresu e-pošte: krizne-intervencije@mzo.hr ili na broj telefona: 01 4594 461 (Uprava za standard, strategije i posebne programe). Prije dolaska Tima za psihološke krizne intervencije, stručni suradnik (pedagog/psiholog) i ravnatelj ulaze u razred učenika koji je počinio suicid te potiču komunikaciju o kriznom događaju i njegovim posljedicama na psihičko stanje svih učenika u razredu. Stručni suradnik (pedagog/psiholog) individualno ili grupno razgovara sa svim učenicima kod kojih se primijeti izostanak socioemocionalnih vještina potrebnih za nošenje s nesretnim događajem.

VII. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 13.

Stručni suradnici (pedagog/psiholog) samostalno ili u suradnji s vanjskim stručnjacima periodično organiziraju predavanje o temama povezanim s mentalnim zdravljem za Učiteljsko vijeće i u sklopu preventivnoga programa za učenike i roditelje: rizičnim ponašanjima koja mogu biti povezana s poteškoćama u mentalnomu zdravlju, karakteristikama učenika koji su u povećanu riziku te o rizičnim i zaštitnim faktorima. Nakon što su svi djelatnici Škole educirani i upoznati s poteškoćama mentalnoga zdravlja djece i adolescenata, osposobljeni su sudjelovati u ranu prepoznavanju rizičnih učenika, najčešće na temelju promjena u njihovu ponašanje.

Članak 14.

Svi zaposlenici Škole dužni su postupati u skladu s odredbama ovoga Protokola.

Članak 15.

Ravnateljica je dužna informirati zaposlenike o Protokolu.

Ravnateljica:
Ani Bertović